

SZERKESZTŐSÉG
S KIADÓHIVATAL :
ORADEA
Piața M. Viteazul
(Nagyplactér) 11/2
TELEFON : 670.
Megjelenik
minden pénteken.

NÉPÜNK

ZSIDÓ HETILAP

Előfizetési árak :
BELFÖLDÖN
1 évre . . . 160 L.
1/2 80 „
1/4 40 „
KÜLFÖLDÖN
1 évre
Magyarország P 10.
Slovensko . . . Ck 60.
Austria S. 15.
Jugoszlávia . . D. 100.

Borsa

A község eddig zsidó lakta házainak úszkós romjaira a borzalom csendje, nyugalma nehezedik rá, hogy kiálló, megszenesedett gerendáival behatoljon legsötétebb barbarizmus lelkiismeretébe, ha még ezen országban ilyesmi létezik. Az utcákon félig elvetkőztetett, hol kezeit tördelő hangos jajveszékessel ide-oda szaladgáló, hol a borzalom csapásaiól a csendes örültekhez hasonló apathikus fásultságba esett zsidó férfiak, nők és éhhalálhoz közel álló gyermekek várják a megváltást, az égő javakban és vérben tobzódó ellenség utolsó megváltó kegyelmezősítését.

Óh Ti drága, ezerszeres kinokkal meggyötört és agyonkínzott borsai zsidó véreink, kiket lehetetlen gazdasági nyomorotokban, éhhalálhoz közelálló gyengített tehetetlenségekben, vérszomjas hullánok középkori máglyákkal támadtak meg, hogyan nyhihsünk irtózatos fájdalmaitokon? Hogy segítsen rajtatok a megszámlálhatatlan sulyos sebekből vérző román zsidóság? Hogyan vigasztalhatunk benneteket akkor? midőn a kilátástalan jövő a jobb remények lehetőségét is elzárja előlünk . . .

Igen a kilátástalan jövő! Mert ezen országban az egymást leváltó kormányok bűnös nemtörődömségével és tudatosan hagyták évtizedek óta a gyűlölet magvát a békeességben együttélő polgárok között elhínteni. Türték, sőt hatósági támogatással hagyták, hogy a falvak papjai, tanítói és éretlen ifjúsága nyíltan fosztogatásra, gyújtogatásra és gyilkosságra szítsa a sulyos gazdasági nyomorban szenvedő munkanélküli parasztságot.

Tul vagyunk már azon, hogy az ezen atmoszférában járó féktelen antiszemita terror kellemtelen lenne még a mai „demokratikus” kormányzatnak is. Nem hagyjuk magunkat többé azon hangnagyságokkal sem félrevezetni, hogy ezen kilengések szerte az országban kizárólag az ellenzék földalatti machinációjára és mégkevésbé a kormány gyöngeségére vezetendő vissza. Hiszen ma már kétségetlenül megállapítjuk, hogy a kormánynak egyáltalán *nincsen komolyan szándékában az egyre erősebben tomboló antiszemita hecceket hatalmi erejével elnyomni*, mert ha erre törekedne, azt oly gyorsan és alaposan elvégezhethetné, mint azt a tüntető munkásokkal és komunistákkal szokta tenni.

Mindjobban erősödik bennünk tehát a gondolat, — melyet az egyre szaporodó és a kormány által különböző kibuvók és ferde beállítások által próbált antiszemita kilengések is igazolnak, — hogy a kormány a sulyos gazdasági válság által okozott *elégületlenséget — a zsidóság hátán gondolja levelezni, mint azt az orosz cárizmus annak idején tette.*

Minden jel arra mutat, hogy a „demokrácia” kormányzatának, az antiszemita fenevadak garázdálkodása *nincs ellenére*. Az elégületlenség napról napra erősebb és dacára a legjobb termésnek, a nélkülözés az országban egyre nyomasztóbb. A kormány némely kiváltsága valószínűleg úgy látja helyesnek, hogy Romániának van egy megfelelő bűnbakja — és ezen bűnbak, *mi zsidók vagyunk.*

Igazolnak bennünket az elmúlt heti Borsa, Bálvány, Wama és Cămpulung-on történt véres excessusok is, hol hónapok óta folytak lelketlen izgatások a lakosság között. A lakosság szemeláttára és hallatára vérforraló beszédeket tartottak a huligánok az utcákon. Hónapok óta jelentették már a hatóságoknak tehetetlen öregek, nők és gyermekek meg-

támadását. A rendőrség és csendőrség hallgatott. Vaknak és süketnek tette magát. Ha pedig beavatkozott, rendszerint későn tette azt. A tettesek időközben biztonságban helyezték magukat és ha nevüket és címüket ismerték is, a közbiztonsági hatóságok előtt ismeretlenek maradtak. A romániai demokratikus sajtó teljesítette kötelességét. A zsidó parlamenti képviselők interpelláltak a parlamentben. A miniszterek hallgattak, vagy semmitmondó és kitérő válaszokat adtak.

Felbátorodva a kormány elnéző viselkedésétől Cuza, Codreanu és Danilo hívei mind erőszakosabban és kiméletlenebbül folytatták garázdálkodásaikat. Ha pedig Bălțiában a zsidó áldozatok védekezni is próbáltak a huligánokkal szemben, úgy a rendőrség a *megtámaszott zsidókat letartóztatta*, mivel azok az önvédelem jogával élni merészeltek. A miniszterek pedig a külföldi sajtónak interjúkat adtak arra, hogy a mindennapi kilengések okozói a zsidók, kik a szegény cuzista huligánokat megtámadták és ezek a megvadult zsidósággal szemben megvédték magukat.

Cămpulungban a cuzista heccek már nem állapodtak meg a zsidóságnál, hanem a huligánok vérszemet kapva a városka kerületi és rendőrprefektusát, továbbá ez utóbbinak nejét is sulyosan bántalmazták. Mind ezt büntetlenül, a hatóság közbelépése nélkül, *törvényfölöttiségek* tudatában teheték, hisz teljesen szabadon járhattak, anélkül, hogy őket további izgatásaikban bárki bántotta volna, míg a zsidóság, sőt az ezek érdekébe fellépő prefektusok is teljesen *szabad prédának lettek odadobva.*

Ily körülmények között csudálhatjuk-e a borsai események bekövetkezését akkor, midőn Danilo és társai háborítlanul és zavartalanul garázdálkodtak továbbra is az országba! Mig a „demokratikus” kormány, mely oly nagy hangon hirdette a törvényesség szükségét, az ellenzéki küzdelmei során, nem látta szükségesnek a törvény szigorát — többszöri figyelmeztetés dacára — alkalmazni azokkal szemben, akik nyíltan zsidó gyilkolásra és zsidó vagyon felgyújtására uszítottak, addig ezen minden

emberi érzésből kivetkőzött vadállatok örökké hajléktalanná, földönfutóvá tették és kétségbeesztő bizonytalanságba kergettek több mint 300 zsidó családot. Nagyvárad után, újabb szegénytáblát sütöttek Románia homlokára azzal, hogy Borsán *négy szent templom felgyújtásával az 1-ten házaival a tűz martalékának dobták oda nem csupán a zsidóság, hanem az összemberiség legféltettebb szentségeit is...*

A kormány már nyilatkozik és cáfol is. A tűz-katasztrófa oka kéménytüz. Azon körülmény, hogy hónapok óta a község 2 lelkésze és 4 tanítója Constantin Danilóval együtt féktelen antiszemita agitációt fejtett ki és a zsidóság részére a vörös kakast előre avizálta, azon körülmény, hogy a tűz egyszerre három különböző helyen is és csupán zsidó házakban egyszerre, mint egy parancsszóra csapott fel, míg a román parasztok házaival véletlenül immunitást élveztek, hogy a zsidó házak kútjai a felheccelt parasztok által hatalmas terméskövekkel megközelíthetetlené váltak és végül a gyűlölet méltelyétől megfertőzött parasztok kárörvendő viselkedése, mind ez csupán a véletlen körülményeinek az összejártsága . . .

Folytassuk-e ezen bűnlajstromot, melynek felelőssége — mint azt már több ízben lapunk hasábjain hangoztattuk — a kormányt terheli. Nem szeretnénk jóslásokba bocsátkozni, de mi nagyon, de *nagyon sötétnek látjuk a közel jövőt.* Ha a kormánynak továbbra is az lesz a törekvése, hogy az antiszemita kilengéseknek mentséget keressen és az antiszemita provokáció okozóinak a zsidóságot állítsa oda, akkor itt, ezen országban a minden emberbarátot megborzasztó ma mellett, még egy sokkal rettenetesebb holnap előtt állunk. A *kormány és rendszerének megbánása akkor már azonban késő lesz, késő, mert utóleri saját maga által teremtette végzete.*

Borsán egyébként minden csendes. Nyugalom van. . . Csak háromszáz zsidó ház borzalmas romjai és kétezer éhez és földönfutóvá vált zsidó velőtrdzó jajveszékése sikolt be Románia sötét éjszakájába. . . Zsidó testvérek segítsetek. . . !

Wasserstrom Sándor.

Százezren voltak jelen a lublini új jesiva megnyitóján.

Rendkívül fényes, impozáns külsőségek között ment végbe múlt kedden délután az új lublini jesiva: a „Jesivath chachme Lublin” (Lublin bölcséinek jesivája) felavatása. Az egész lengyel zsidóság örömmünnepeül tekintette ezt a napot, amelyen az új, méreteiben is hatalmas tanház palota átadatott rendelkezésének. Az óriási ötemeletes palota Lublin egyik legszebb épülete. A főiskola célja, hogy a régi lublini bölcsék, akiknek működése négy évszázad előtt oly ismertté tette hitközségük nevét, szellemében folytatódjék a szent munka. Már a XVI. század második felében állott ott egy nagy talmudi, a híres *Maharsal* (R. Slajmo Luria) nevet viselő főiskola. Kortársa volt Rabbi Méir (Maharam) Lublin, akinek talmudi magyarázatait még most is oly szívesen tanulmányozzák azok, akik gyönyörködni tudnak az egyszerű, logikus fejtegetésekben. Amikor a lengyelországi zsidóság a XVI. század vége felé meg lett szervezve és önkormányzatot kapott a négy ország tanácsa, ועד של ארבע ארצות akkor évtizedeken át a tanács az összejöveteleket Lublin városában tartotta, ahol a város bölcséi az egész birodalomból összesereglett tudósokkal együtt döntöttek a felmerült kérdésekben a Tóra törvénye szerint. Lublin régi fellendülésének megújítását van hivatva szolgálni az új intézmény,

melyhez valóságos zarándoklás indult Lengyelország minden részéről a felavatásra, mintegy százezren vettek részt az ünnepségen, az ország minden részéről, sőt a külföldről is igen sokan jelentek meg és a nagyobb zsidó intézmények küldöttségileg képviseltették magukat.

Az ünnep jelentőségét mutatja az a körülmény is, hogy a lengyel kormány is szükségesnek tartotta kiküldeni az ünnepségre képviselőjét, még pedig egyik legjelentékenyebb tagjának, Zaleski gróf külügyminiszternek személyében, aki szép, beszédben méltatta a nap jelentőségét. A zsidó lapok különkiadást adtak ebből az alkalomból, az összes épületek fel voltak diszítve, az új palotán a fekete-fehér „tóra lobogó” lengett. *Különvonatok hosszú sora ontotta magából a vendégeket*, úgyhogy délután 3 órára, amikor az ünnepség kezdetét vette, már alig lehetett mozdulni a jesiva előtti téren, ahol ember ember hátán tolongott.

Az egész város ünnepi képet öltött. Az üzletek, tekintet nélkül a tulajdonosok vallására, zárva voltak. Diszruhába öltözött lovasrendőrök tartották fenn a rendet. A petrikovi nagyrabbi nyitotta meg az ünnepet, költői szépségű héber beszéddel, amelyet azután lengyel nyelvre, majd zsargonra fordított. Ezután a ezortkovi, geri nagyrabbi, valamint

dr. Pinchás Kohn beszéltek. Körülöttük ott voltak a lengyel zsidóság kiválóságai, valamint az összes lengyel minisztériumok és egyéb hatóságok küldöttei.

Most általános, feszült fegyelem közben Zaleski gróf lengyel külügyminiszter emelkedett szólásra. Kiemelte az új tanház emelésének kulturális és felekezeti jelentőségét és a kormány üdvözlését töltsölte. „Olyan tanítványokat kívánok a jesivának — mondotta gróf Zaleski — mint Meisels lodzi és Perlmutter varsói főbbik”.

Leirhatatlan lelkesedés támadt a külügyminiszter szavai nyomán. Az éljenzés csillapultával a czortkovi nagyrabbi aranykalapáccsal megkopog-

totta a tanház mezuzáját, mire az iskola legifjabb tanítványa aranykulccsal kinyitotta a jesiva kapuját. Délután 3 órától másnap estig egyfolytában tartott az ünnepség, a város lakossága és az ország minden részéből odazarándokolt chaszidok az uccákon táncoltak. Másnap reggel a lublini hitközség vezetősége ünnepélyesen közölte Schapira főrabbival, hogy lublini nagyrabbivá választották.

Az nap délután tartotta meg az új lublini nagyrabbi első szurját az új jesiva hatalmas tantermében, amely zsufolásig megtelt erre az alkalomra és Schapira doktort meleg óvációban részesítette.

Estére befejeződtek az ünnepségek, de Lublin város zsidósága még ma is örömmámorban uszik.

Vay Kázmér.

Az idő a legjobb orvos. Most megint beigazolódott. Akinek van memóriája, az élénken visszazemlékszik arra, hogy kicsoda vesszofutásban volt részük a háború alatt a zsidóknak, amiért egynemelyike a hadseregnek állítólag nem a legkorektebbül szállított. Nem azt hirdették, hogy minden közszállításnak panama illata van, mert hiszen van, aki ad és van, aki vesz, de akkoriban csak azt perhorreszkálták, aki adott, de nem azt is, aki elfogadott. Aki adott, azt Bialoszkurszky „nyomozta”, aki elfogadott meg magasan ült, hogy oda nem ért fel, az ő kemény keze sem. A zsidóságnak erre a fájó sebére is eljött a gyógyír. S ezt az idő tette.

Logikus következménye volt a magyarországi kurzus időknek, meg az „inkorrekt” szállításoknak, hogy azok, akik faji alapon becsapták az államot, azok nem részesülnek többé ebben a nagyszerű kedvezményben, illetőleg kitűnő üzletben. „Csak mi magunk!” adták ki odaát ezt a Romániában is ismert jelszót és akinek keresztlevelében csak a legcsekélyebb „hiba” volt, az nem is remélhette, hogy sikerülni fog akár a főajton, akár egy kis oldalajtón a bejutás a minisztériumok szállítási osztályain.

Monopolizálva lett a szállítás. Csak megbízható, lehetőleg fajvédő — tehát korrekt — szállítók történhettek, minden más nem megbízható elemek kizárásával. S a nem megbízhatóak (lásd Lexikon Zs. ... betűjénél) kintrekedtek és a nép, az istenadta nép, ugy hitte, most már valóban nincs sehoh panama illat, hiszen Báró Vay Kázmér (milyen szép romantikus név) és társai nagyon ügyeltek arra, hogy csak ők részesüljenek az „üzlet” áldásaiban.

Vay Kázmér kezében futottak össze a szájak. És ő jól tartotta azokat a bizonyos szájakat kezébe. Mig végre a világ legjobb detektívje, a híres véletlen itt is közbelépett és a fajilag vegytiszta Kázmér-

lovagokról kisütötte, hogy hát mégsem mentek egészen rendben az ügyek. Halász építész a sógora a mindenható miniszteri tanácsos urnak és Littke Kázmér szintén, tudod kérlek alássan.

Elpanamázott százezer pengővel vannak teli a pesti újságok hirrovatai. A gazdaságilag megtépázott és adókkal szintén bőven sújtott magyarság filléreit szépen százezeres pengős tételekben kezelték el a mindenható korrektek, kik nagyszerű összekötéssel és jó születési bizonyítvánnyal indultak neki, a pénzszerezés rögs útjának.

Bennünket nem érdekel, hogy ki mennyit és hogyan vitt el a magyar államtól.

Csak le akarjuk szögezni ezuttal, hogy most nem is oly kérelhetetlen a magyar belügyminiszter ur, hanem együtt vacsorázik a gyanúsított miniszteri tanácsossal és a nagy zsidómentes purifikáció nyomán nap-mint nap burjánzanak fel a kisebb-nagyobb szállítási panamak. Konstatálás akar csupán ez lenni. Hogy nem faji jelleg, az annak idején jól lanszirozott szállítási visszaélés, mert tudunk ezernyi esetet, mikor a legkorrektebbül bonyolítottak a fajilag gyanúsítottak és viszont nyugodtan megállapíthatjuk, hogy jelen esetben, mikor csupa Kázmér ül együtt, akkor is bőven elkélne egy újabb Bialoszkurszky erélyes nyomozása is.

Minden panama erkölcselen és megrovandó. Hogy is mondotta Berzsenyi? „Minden állam támasza, talpköve az erkölcs...” ez nem iskolás szentenciája egy nagy költőnek, hanem jól tudjuk, hogy véres valóság.

Arra a bizonyos „tisza erkölcsre” pedig főként azoknak kell örködni, akiknek kezükben van a hatalom. S ha a Kázmérok úgy találják, hogy fajilag monopolizálni kell ezt is; ám tegyék! De nem azért, mert így tisztább lesz az erkölcs és ezzel

biztosabb az államnak ama bizonyos talpköve, ha nem mert a sógor, meg annak komája, meg az összes sógorok és komák jól fognak keresni, másképpen nem, akkor még egy zsiros panamán is, az állam rovására.

Ugy látszik a Kázmérokna is előfordul, ha kárólag egymásközött is vannak, — hogy vaj van fejükön. Még hozzá jó kiadás...

Leitner Zoltán

Vegyes házasságot kötött orth zsidó hitközségi tisztviselő

Az orthodox hitközségek előjárásai igen szigorúak, hitközségben már rég óta azon szomorú körülményeket állapították meg, hogy alkalmazottjaik, különösen tantestületük, a vallás szigorúságából nem nagyon csinálnak lelkiismereti kérdést. Az ilyen valláselleni kilengések azonban rendszerint feltűnnek és nyilvános skandulumok nélkül a hitközségek csendes termeiben intéződtek el. Most azonban egy oly hírt is kapunk egyszerre nagy orthodox hitközségek közül, melyek az ortodoxia elleni erőszakosságai folytán kikiváncokznak a nagy nyilvánosság elé, hogy egyidejűleg tanulságot is szolgáljanak. Az egy eset Miskolcon történt, hol az orthodox zsidó hitközség képviselőtestülete foglalkozott a nagy nyilvánosság előtt annak részleteivel. A gyűlésen leadó jelentés szerint: Horn Magda, a miskolci orthodox zsidó polgári iskola matematika és fizika tanárnője a hitközség előjáróságától szabadságot kért, hogy házasságra léphessen dr. Erdős Gyula vesztési bíróval. A tanárnő kijelentése szerint a leendő férje — zsidó. Később azonban kiderült, hogy dr. Erdős római-katholikus vallású és a házasság megszűnését szombatot is folytatta, ugyszintén zsidó étkezési rituálét is mellőzte. A hitközség mindezekért a tanárnőnek haladéktalanul felmondott. Felelőszere a közoktatásügyi minisztérium úgy határozott, hogy a hitközség nem volt jogosított ezen intézkedést megtenni mindaddig, míg a fegyelmi vizsgálatot megfelelően keresztül nem vitte. Így került aztán az ügy Miskolcz városának állandó választmánya elé, mely hosszas élénk vita után kötelezte a hitközséget a fegyelmet megelőző vizsgálat levezetésére. Felhívta a tanárnőt állásánál újabb elfoglalására, míg a fegyelmi vizsgálat levezetésével Miskolcz város keresztény polgármesteri bizott meg.

Hasonló ezen ügyhöz Katz M.-nek az esete, ki egy nagyon vallásos párizsi templomban cházénként (kántorként) van alkalmazva. Katz kántor nemcsak énektalenta, hanem szigorú vallásosságáért is igen kedvelt volt templomának zsidóság előtt. Az orthodox templom tagjainak csak akkor változott megérthetően kedvezőtlenebbre a véleménye midőn meggyőződtek arról, hogy chazonjuk egészen legálisan egy keresztény nővel házassodott meg. Katz-ot a hitközség egyhangulag megfosztotta állásától és minden fizetését megvonta. Katz kántor egy oly kevésbé, mint a miskolci Horn tanárnő, nem nyugodott meg ezen határozatba, hanem kárterítésért indított egyháza ellen. A bíróság kihallgatásánál a hitközség azon álláspontot képviselte, hogy templomának legfontosabb funkcionáriusa a zsidó vallás parancsai ellenére vegyes házasságot kötött, míg Katz hivatkozott arra, hogy házasságát az állam törvényes kellekeinek betartásával kötötte és egy az állam törvényei által elismert házasságkötés nem lehet oka annak, hogy ennek alapján állását megfosztassék. Eltekintve mindezeket — Katz kántor véleménye az, — hogy ezen házasságkötés nem vesztette el a kántor teendőkhöz szükséges kvalifikációját. A bírósági ítélet ez ügyben is elmaradt egyelőre.

A nyomdász-sztrájk

A nyomdai munkások Erdély, Bánát és Bukovinában hétfő reggel beszüntették a munkát és sztrájkba léptek. A „Népünk” kiadóhivatalának hely sulyt helyez arra, hogy olvasó közönség hiányt ne szenvedjen a lap meg nem jelenése által a legnagyobb nehézségek és áldozatok árán is — valamint lapunkat készítő nyomdávalal előzőekenysége folytán — sikerült lapunkat a szokásos rendszerterjedelemben előállítani. Sajnálattal állapítjuk meg, hogy többi, részben zsidó testvérlapok nem jelenhettek meg, amennyiben már megjelentek, úgy legminimálisabb terjedelmük folytán nem állhattak megfelelő hirszolgálat a közönség rendelkezésére. Magunk részéről a jövőben is mindent elkövetünk, hogy lapunk a szokott terjedelmében álljon a közönség szolgálatába továbbra is.

Ha igazán jól akar étkezni, keresse fel a negyven éve fenálló országos hírlapunkat.

GROSZ-féle orth. vendéglő

Oradea, Zöldfa-u. 10 szám alatt és Timișoara, Lloydstr. 11. hol figyelmes kiszolgálás mellett a legjobb ételek és italok a legolcsóbban kaphatók.

Olcsó havi abbonama. Lakodalmak bankettek s egyéb alkalmak rendezését legelőnyösebben vállalják.

PHÖNIX

ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG — WIEN

Alapított 1882. évben.

Romániai igazgatóság: BUCUREȘTI, BULEV. ELISABETA No. 10

Edélyrészi Ellenőrző Iroda: CLUJ STR. NICOLAE IORGA 16.

ORADEAI VEZÉRKÉPVISELET: Str. DIMITRU CANTEMIR 2. Telefon: 7-57

A TÁRSASÁG MŰKÖDÉSI TERÜLETE: Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehszlovákia, Egyiptom, Franciaország, Görögország, Hollandia, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, Németország, Olaszország, Palesztina, Románia, Spanyolország, Tunisz, Törökország.

A társaság fejlődését az utóbbi 20 évben a következő számok mutatják:

Év	Biztosítási állomány	Díjbevétel	Biztonsági alapok	1929 év végével a biztosítási állomány:
1913	K 224.987.549.—	K 9.733.268-07	K 60.502.808-81	több mint két
1924	S 430.944.943.—	S 27.541.688 77	S 53.051.954-77	miliárd schillinget,
1925	„ 655.028.355.—	„ 37.693.246-18	„ 77.037.672-54	a díjbevétel pedig
1926	„ 1.079.703.694.—	„ 49.481.752-88	„ 149.308.416-44	közel száztizmillió
1927	„ 1.399.431.738.—	„ 63.691.607-36	„ 192.368.487-51	schillinget tett ki.
1928	„ 1.787.935.715.—	„ 85.477.026-47	„ 242.111.271-97	

A „PHÖNIX” kedvezményes szerződést kötött a K. K. L. jeruzsálemi főirodájával, a különböző országok Mizrahi Központjaival, legújabbán a Mizrahi Erdélyrészi Központtal, a Makkabi Világszövetséggel, a zsidóság több országos szervezetével, a Wizo zsidó nők világszövetségével és még több nagy zsidó testülettel.

Vezérgyűlések: Arad, Brașov, București, Cluj, Cernăuți, Chișinău, Mediaș, Oradea, Sătmăr, Sibiu, Târgu-Mureș, Timișoara.

Gyermekek, járadék és nyugdíjbiztosítás: Legmodernebb kombinációk és méltányos díjtételek az életbiztosítás minden ágában. A vezérgyűlések díjtalanul adnak pontos kalkulációt és mindenféle felvilágosítást biztosítási ügyekben.

H I R E K

Felelős szerkesztő WASSERSTROM SÁNDOR.
A „Népünk” cikkeinek utánnyomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5690.

Péntek, Tamuz 15, július 11.
Szombat, Tamuz 16, július 12.

Szombat bejövetele:

üzlet bezárás 8.—
gyertyagyújtás 8.05
1-tentisztelet kezdete 8.15
Szombat kimenetele 9.20.

— **Terjesszék és szerezzék előfizetőket** az erdélyi ortodox zsidóság egyetlen és legolcsóbb lapjának, a „Népünk”-nek! A „Népünk”-nek egyetlen zsidó asztalról sem szabad hiányoznia!

— **II Károly király nyilatkozata az antiszemitizmus ellen jó hatást tett külföldön.** Az európai szabadelvű közvéleményre igen jó hatást tett, hogy II Károly alig, hogy elfoglalta trónját, rögtön éles nyilatkozatot tett az antiszemita áramlatok ellen. Mint Bukarestből jelentik, a király újból nyilatkozott e kérdésben. Jun. 28-án fogadta a zsidó küldöttséget, kik referáltak a legutóbbi antiszemita kilengésekről. A király azt felelte a zsidó képviselőknek: „Bizzák rám ezt a dolgot, én alaposan rendet fogok csinálni”. Azután kijelentette, hogy az italmérési jogok megvonását a zsidó polgároktól a legélesebben elítéli és intézkedni fognak, hogy ez az igazságtalanság megszűnjék. Később megjelent a királynál Dr. Nimerover főrabbi, ki előtt II Károly újból igen meleg zsidóbarát nyilatkozatot tett. Szórol-szóra ezt mondta: „Remélem, hogy a zsidó lakosság nem tulajdonít nagy súlyt annak a néhány haszontalan verekedőnek, kik ellene tüntetnek. Én meg fogom védeni a zsidókat minden jogtalanság ellen.”

— **Új vezetőség a Temesvár-Gyárvaros hitközségben.** A Temesvár Gyárvaros hitközségének legutóbb megtartott képviselőtestületi gyűlésén, a hitközség elnökének: dr. Rosenthal Mór ügyvédet választották meg. Az új elnök zsidó jótékonyági és kulturális akciói Erdélyszerte ismeretesek. Legutóbb az erdélyi zsidó diákság menzájáért fejtett ki fáradságtalan tevékenységet. Alelnökök lettek: Mészáros Rudolf igazgató és dr. Weisz Arthur, a Zs. N. Sz. jogvédő irodájának vezetője és a K. K. L. biztosa.

Eljegyzés. Goldmann Isidor rabbi leányát Hedviget (Oradea), eljegyezte Gleich Fülöp (New-York).

— **Újabb nagy terület zsidó kézen Jeruzsálemben.** A zsidó Földvásárló és Fejlesztő Társaság (P. L. D. C.) a napokban igen fontos földvásárlást bonyolított le és perfektuált. Közvetlenül a jeruzsálemi Merchavia negyed mellett mintegy 250.000 négyzetméter területet szerzett meg. Ez a negyed „Merchavia B” nevet fogja viselni. Az új terület nagyobb, mint a ma nagyrésztében már teljesen kiépült Merchavia, amely csak 217.000 négyzetméter. A Merchavia negyedben épült a Keren Kajemeth Lejiszráel nemrég felavatott hatalmas épülete és ugyancsak itt épül a Cionista Executiva és a Keren Hajeszod új székháza. Az új területet mintegy 180 telekre parcellázzák, amelyen az építkezés nyomában meg fog indulni. Főleg az araboknál lakó zsidók érdeklődnek az új telkek iránt.

A legelőkelőbb zsidó folyóirat az egész világon elismert

MULT ÉS JÖVŐ

Szerkesztője: Dr. PATAI JÓZSEF.

Minden egyes szám gazdagon illusztrált gyönyörű album.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI. Révay-u. 14.

A nagyváradi orth. zsidó hitközség a borsai tüzkárosultakért.

A nagyváradi orth. zsidó hitközség elnöksége elhatározta, hogy a rettenetes csapásoktól sújtott, hajléktalanná vált borsai zsidóság inségének enyhítésére társadalmi akciót indít. Egyidejűleg azonnal egy nagyobb összeget átutalt és felhívást intézett a hitközség tagjaihoz, hogy a társadalmi akció nagyobb hozzájárulásán kívül, a hitközség minden egyes tagja פדיון נפש megváltása címen vegye ki részét a szerencsétlenné tett 300 borsai zsidó család rettenetes nyomorának enyhítéséből. Mi hisszük, hogy egyetlen zsidó testvérünk sem fogja magát kivonni zsidó kötelességeinek teljesítése alól. A felhívás egyébként is a következőképpen szól, melyet Fuchs Benjamin főrabbi és Mittelmann Jakob hitk. elnök irt alá.

Hiveink, Testvéreink!

Borsa község zsidó lakosságának tulnyomó része hajléktalanná, földönfutóvá lett. Ami az utóbbi évek rettenetes sok csapásából megmaradt; 3000 békés, szorgalmas zsidó testvérünk — föld és erdei munkások, tutajosok, kisiparosok — szegényes hajléka, utolsó rongya, minden élnivalója, egy rettenetes tüzvész martalékává lett. 3000 ember, 3000 szegényes, békés, munkás polgárnak eddigi munkája, verejtéke, ime üszök és hamu. És a füstölő romok között ott vannak Borsa zsidó templomai és a zsidóság és az egész civilizált emberiség legnagyobb szentségei, a széfer-tórák megszenesedett maradványai.

Hivatalosan cáfolják, hogy antiszemita gyűjtogatás történt. Nem is az a célunk e pillanatban, hogy az esetleges poklot vizsgálják, mely a tüzek mélyén izzik. E pillanatban csak arra gondolunk, hogy néhány száz nincstelen zsidó családra rászakadt a zsidó sors és a nincstelenségek koldusok lettek, miután már régen szenvednek a gyűlöletnek

mérgezett nyilaitól, miután már régen félnek, rettegnek, miután már régen nincs kenyérük, nyugalmuk, békességük, reménységük. E pillanatban csupán a nyomorgók nyomorúságára gondolunk és a zsidó szívünk összedobban ártatlanul szenvedő szerencsétlen testvéreink szívével. E pillanatban nem lehet más kötelességünk, minthogy enyhítsük a nyomort, a szenvedést.

E célból שבעה עשר בתמו kor július 13-án, vasárnap, szerencsétlenségünknek, Jeruzsálemnek Titus által történt bevételének évfordulóján, a böjt, az ima és magabaszállás napján hitközségünk gyűjtési akciót rendez borsai szerencsétlen testvéreink érdekében. Vegyetek mindnyájan viszonyaitokhoz képest részt ezen akcióban. Mindnyájan kivétel nélkül tegyék le bármily szegény adományukat szegény, szerencsétlen testvéreink felségélyezésének előtárára.

A gólush ezen gyászos mérföldmutatójánál gondoljunk mi a jobbsorsban levők, azon szerencsétlen testvéreinkre, kik hajlékukat, szegényes egzisztenciájukat, nyomorúságos nincstelenségüket elveszítve, étlen-szomjan bolyonganak félelmükben a Borsa körüli hegyek között avagy jajveszékelnék szegényes holmijaik füstölő romjai felett. Az ő sorsuk a mi sorsunk, az ő könnyeik a mi könnyeink, az ő szenvedésük a mi szenvedésünk. A szenvedések és porig való megaláztatások végtelen láncolata kovácsoljon össze mindnyájunkat וכל בית ישראל יבכו את הרופה אשר שרף ה' Jiszráel egész háza sírassa meg azon tüzkatasztrófát, mely mindnyájunkat gyászba borított.

Hallgassa meg Isten imainkat, fogadja kedvesen, jótékonyágunk és böjtünk áldozatát és vessen már véget a zsidó szenvedésnek!

APRÓ HIREK

Newyorkból jelentik: Némely amerikai fürdőekben zsidó-ellenes áramlat van jelenkezőben. Némely szállókra „Szigorúan keresztény. Csapán keresztényeknek” szülő táblácskák vannak kifüggesztve.

Petach-Tikwahba egy új Jeschivának ünnepélyes megnyitása történt az elmúlt napokban.

Newyork-állam képviselőháza elé legközelebb törvényjavaslatot terjesztenek elő, mely szerint állami, avagy városi iskolákban szombat és zsidó ünnepnapokon bármilyen vizsgálatok megtartása tiltva legyen.

New-York. Július 8. (I. T. A.) Felix Warburg augustus 29-re összehívta a Jewish Agency adminisztrációs bizottságot Berlinbe.

Stockholm. Gustáv Svéd király névnapja alkalmából Dr. Ehrnpreis Márkus főrabbi az észak csillagrendi lovagává lett kinevezve.

Jeruzsálem: A Keren Kajemethnek május havi összevétele 24.651 angol font volt. Az idei pénzügyi év első kilenc hónapjában 168.273 font folyt be az elmúlt év hasonló időszakának 145.132 fontjával szemben, ami 15 százalékos emelkedést jelent. A Keren Hajeszod április és május havában mindössze 34.053 font folyt be. Ezen összeg romániai bevétele 3438 font.

Gabona-zsákok vizmentesponnya, felvonóhéveder legolcsóbban
SPITZER IZRAEL-nél (Zöldfa-ucca.)

TELEFON: Nyugagyak, napellenző rolléta és matróz vásznak dus választékban.
4-34.
Fióktüzet: SATU-MARE.

Lodz. 25.000 zsidó polgára Lodznak nagy tüntetést rendezett a palesztinai chaluc bevándorlások beszüntetése végett. A tüntetés alatt a zsidó negyedek valamennyi üzlete zárva volt. Lengyelország más városaiban is impozáns manifesztációk voltak az Alijah felfüggesztéséért.

Jeruzsálem. A palesztinai kormány értesítette a halálraítelt zsidó Urphalinek védőügyvédét, hogy a fogságban szenvedőnek láncát levették és ezentul fogva egy másik zsidó fogollyal közös cellába lesz. Ezzel kapcsolatosan a „New-York Times” jeruzsálemi tudósítójának jelentése szerint egy arab rendőr eskü alatt vallotta a bíróság előtt, hogy a haifai zendülés alkalmával látta, midőn a rendőrségi tüntetés után azon megölt arabnak holtestére — kinek megölésével Urphalit gyanúsítják — síró anyja borult. E szerint tehát az arabot nem Urphali ölte meg, hanem egy rendőrségi löveg találta.

Warschau Junius 8-án meghalt 68 éves korában az ismert lengyel cionista vezető Abraham Podliszowsky. Ismert alakja volt mint delegátus a cionista világkongresszusoknak és régebben pedig a nagy Action-Comité tagja. A lengyel cionista szervezet alelnöke, a lengyel K. H. és K.K.L. egyik vezetője, utóbb a lengyel Hiáznak is elnöke volt. Nahum Szokolov régi intim baráti viszonyt tartott vele. Scoala - BCU Cluj-Napoca.

Ujitásokat a hitközségi életbe.

4.

Irta: CHÉBER HÁKÉNI

Pinkáss Hakahal

Aki már járt valaha régebbi nagy zsidó hitközségekben, tapasztalhatta, hogy azoknak történelmét rendszeresen az utókor számára a Pinkász mentette át. A Pinkász intézménye messze időkre nyúlik vissza. Worms és Mainz, amely hitközségeket Wirmajsa vagy Gatmajsa és Maganza név alatt még a Tosafiták idejében ismerték, a legtöbb történelmi adatot majdnem ezer évvel ezelőtől ezen Pinkászok által őrizte meg napjainkig. Találunk ilyen Pinkászokat kisebb hitközségekben is. Így a kis Hunfalván is, ahol nem oly régen a régi Magyarország legvirágzóbb Jesivája volt. A Pinkász által tud számot adni a régebbi életéről. Megtudunk belőle mindent ami régebbi hitközségeknél bennünk érdekel. Milyen volt a tudományos, hitbéli élet, kik voltak a hitközség vezetői, milyen szociális intézmény útján óhajtottak embertársain segíteni stb. stb. De láthatjuk ezen Pinkászokból azt is, hogy dacára a régebbi korok visszamaradt szellemére, dacára, hogy nem rendelkeztek a zsidók tényleges polgárjogokkal, hitközségük becsületét és tisztességét minden körülmények között kitudták harcolni a külvilágtól. Így látjuk, hogy a kicsiny Hunfalvának a hitközsége révén teljes jogu önkormányzata volt, saját bíraskodással, adófizetéssel. És, ami más hitközségeknek teher volt, a jól szervezethez könnyűtéssé változtatta. Ugyanis a zsidók a középkorban, de még a XIX-ik században is az adót kollektív módon fizették és a hitközségek voltak felelősek annak behajtásáért. Ezen kicsiny, jól szervezett hitközségek megszerezték nemcsak a behajtás, hanem a kivetés jogát is, így a zsidók elleni fegyverből védőeszköz lett. Így folytathatnánk sok kérdésben tovább. A Pinkász intézményét fölösleges ennyire

méltni. Hisz a szükségeset nem kell propagálni.

Hogy ma vannak nagy hitközségeink, mint a váradi, kik az egész intézményt a sutba dobták, csak azt bizonyítja, hogy eddigi vezetőinkben hiányzott a hitközségi érzés. Vagy pedig talán úgy érezték, hogy nincs mit feljegyezniük az utókor számára. Mindenképpen hibát követtek el. Mert oly helyen állottak, ahol a téttenség is fel kell, hogy jegyezve legyen. A történelem nem ismer korlátokat. Az megállapítja minden egyéni indok nélkül is a tényleges helyzetet és annak okait.

Lehetetlen, hogy a mai váradi zsidó hitközség vezető emberei ne értsék meg, hogy önmagukkal szemben való való bűn az, amit nem jegyeznek fel a hitközség Pinkászába

Ne tessék sokáig halogatni. Jelöltessék ki egy oly hitközségi tisztviselő, aki tökéletesen ir héber nyelven és rőjják rá azon feladatot, hogy vezesse a Pinkász Hakahal. S hogy ezen könyvben, ami a jövő számára íródik, ne kerüljön olyasvalami, ami sértheti bárkinek is zsidófel fogását vagy érzését, jelöltessék ki egy oly bizottság, aki ellenőrizze, hogy mi kerüljön be a hitközség Pinkászába. Ezen bizottság okvetlen oly zsidókból kell álljon, kik százszázalékosan zsidók, de egyszersmind oly emberek akik minden politikai nézetten túl is felül tudnak emelkedni, kicsiny szempontokon és csakis a történelmi értéket fogják bele vinni a hitközség történetébe. De ami aztán történelmi értékű, annak mindennek, minden fenntartás nélkül bele kell kerülnie. Hisszük és reméljük, hogy találhatjuk a váradi zsidó közösségben 5-6 oly abszolút intelligens ember, ki mint zsidó és ember egyaránt betudja tölteni ezt az igazán szép és nemes hivatást.

Német antiszemitizmus.

Egy újságíró, aki dr. Frück thüringiai kultusz-miniszter híres antiszemita mintaállamát meglátogatta, érdekes cikkben számol be tapasztatairól. Ugyanúgy mint a baloldali szélsőség, ez a jobboldali forradalom is a sejtrendszer alapján szerveződik meg. Legerősebb a falvakban, ahol a sejtnek a központja rendszerint a tanító. A híres szovjetrendőrség mintájára „S. A. Abteilung“ és egyéb neveken a nemzeti szociálisták is működnek ilyen politikai szervezetek. A népre olyan terrort gyakorolnak, hogy ezek a zsidó házalók elől félve bezárják ajtajukat, nehogy feljelentés és végzeturák áldozatai legyenek. Hogy mennyire nincs alapja az antiszemitizmusnak Thüringiában, arra legjellemzőbb, hogy Weimarban ötvenezer lakos között mindössze száz zsidó él és az egész ország népességében 0.2 százalék a zsidók arányszáma. Ezeket azután könnyű legyőzni.

Ujabb az a programját is megvalósította a thüringiai antiszemita kormány, hogy a felelős helyekre kizárólag párthiveit nevezette ki. Így kinevezték dr. Günthert a jeni egyetemre és a rendőrség vezetőjét is felcserélték. Günther kinevezésével kapcsolatban az egyetemi diákok üdvözlő iratokat küldtek és azokat a lapokban közzétették. Ez a nyilatkozat illetéktelen beavatkozást jelent az egyetem tanácsának a kultuszminiszterrel szemben fennálló konfliktusába és ezért az egyetemi tanács szigorú lépéseket fog tenni a diákok ellen. A birodalmi kormány a thüringiai kormányhoz leiratot intézett, amelyben követeli, hogy a legújabban eszközölt rendőrségi kinevezéseket vonja vissza. A thüringiai kormány azonban, a hírlapok közlése szerint, a birodalmi kormányt a kivánságát megtagadta. Egyelőre még az erre vonatkozó felirat nem érkezett meg, amennyiben azonban ez megtörténne, egy a birodalmi kormány a thüringiai rendőrség anyagi támogatását beszünteti. Ezek játszódnak le Weimarban, Goethe városában, abban a kabinetben, amelynek valamikor a Faust költője is tagja volt. Ugyanúgy, ahogy a baloldali radikálisok berendezték maguknak a szovjet mintaállamát, ugyanúgy, a kis Thüringiában megpróbálták az antiszemitizmus programját is megvalósítani egy állam igazgatásában.

A thüringiai zsidóság június 15-én impozáns nagygyűlésen tiltakozott Eisenachban dr. Frick miniszternek a német és speciálisan a thüringiai zsidóságot rágalmazó nyilatkozatai ellen és egyhanguan a következő határozati javaslatot fogadta el. — A német zsidóság polgári egyenjogúsítása több mint 100 éves emancipációs küzdelem eredménye, melyet egyetlen ország miniszterének vagy kormányának önkényes intézkedései semmiképpen sem korlátozhatnak, vagy semmisíthetnek meg. A nemzeti szociálista pártállású thüringiai belügyminiszter által folyamatba tett rendszabályok a jövőben sem akadályozhatják meg a thüringiai zsidókat abban, hogy német hazájukat áldozatkészen és odaadással szolgálják.

Szenszki Miklós divatáruház

ORADEA, Sas passage
Harisnya, keztyű, fűrdődressz, fehérneműek, nyakendők, óbéd cikkek, csipkék, rövidárúk legolcsóbban és nagy választékban.

Hirdessen a „Népünk“-ben

Értesítem a mélyen tisztelt vásárlóközönséget, hogy a Barna Jenő cég áruraktárát megvettem,

melynek rendkívüli olcsó elárusítását megkezdtem

Rákóczi-út 14. alatt az Apolló palota mellett.

Eladásra kerül: Több ezer méter selyem, szövet, grenadin, gyapju delain, vászon, damaszt, zefir, bársony, mosóáru stb. stb.

minden elfogadható árban!

Saját érdeke, hogy szükségletét nálam szerezzé be.

SCHWARTZ
„VERSENYÁRUHÁZA“

Rákóczi-út 14.

ORTH. CHÉBER

AMSEL VENDÉGLŐ

Tulajdonos: STERN SÁMUEL

ORADEA, Piața Mihai Viteazul (Nagyplac-tér) 7.

Az egészség a legdrágább kincs és ennek a megszerzése és megtartása a paptamási-i

LITHYNIA

ásványviz rendszeres ivása által érhető el.

Kapható mindenütt.

Főlerakat: Str. Nicu Filipescu (Szarvas-sor) 23.
TELEFON: 1-76

Vendéglők és kávéházak figyelmébe!

N I-a minőségű és kivitelű billiárd-golyók és domlók készülnek

NEUMANN MÓR. ORADEA

Str. Aurel Vlaicu 25. Szétküldés utánvét mellett.

VEGYILEG tisztított férfi és női ruhákat

BORGOS Bazár épület
vegytisztító Színház oldal.

Uj butorúztet! Nagyvárad Uj butorúztet!

műasztalosok Butoráruháza

Piața Unirii (Szt. László-tér) 12. Holdas templom mellett. Teljes lakberendezések a legegyszerűbbtől a legkényelmesebb izléseket is kielégítően termelési áron (nem kereskedelmi áron) óriási választék! Kedvező fizetési feltételekkel

Minden nagyobb városban

első-rangu tömegcikknek háztartásokba való bevezetésre keresünk intelligens beszerző aqvizitort

Fix és jutalék megfelelő garancia mellett
Cím kiadóban.

A legszebb !! Zománccfényű gallérokat

KLEIN Gőzmosóda

Szent János ucca. 4.

Tenisz nadrág már 450 Lei Férfi öltöny már 850 Lei

nagyválaszték nyári férfi és fiu ruhákban készen és mérték után,

MENDEL

ruhaáruház

Bulevardul Regele Ferdinand 3.

Megnyilt az

Apolló-mozgó

helyiségeiben a

Nagyvárad Műbutorasztalosok Butorcsarnoka

Óriási választéka munkáslakás, polgári és luxuslakás berendezésekben.

Eredeti termelési árak

Kedvező fizetési feltételek

Akvizitöröket magas jutalékkal
felvesz a „NÉPÜNK“ kiadóhivatala.